

Osman Lavić

SJEĆANJA S POVODOM

Gazi Husrev-begova biblioteka u svom gotovo polumilenijskom institucionalnom izrastanju imala je više različitih uloga i funkcija u društvu. Vakufnamom iz 1537. godine osnovana je prvenstveno kao školska biblioteka, da bi vrlo brzo, možda i od samog ustroja bila koncipirana i kao javna biblioteka.

Traganje za optimalnim uvjetima „u skladu s potrebama sredine i vremena“, kako je njen utemeljitelj definirao, najdinamičnije je bilo tokom druge polovine XX stoljeća. Tada je Gazi Husrev-begova biblioteka bila jedina kulturna institucija bosanskohercegovačkih muslimana, mada joj funkcija nacionalne institucije zvanično nikada nije dodijeljena. Danas ima višeznačnu ulogu. Osim bibliotečke, u svojim fondovima čuva, obrađuje i prezentira i arhivsku i muzejsku građu.

Da je njene takve uloge bila svjesna i sama Islamska zajednica svjedoči i sastav Savjeta Biblioteke kao najvišeg upravnog tijela u periodu od 1967. do 1983. godine. Savjet je određivao smjernice rada i razvoja a činili su ga: Hazim Šabanović, Mustafa Kamarić, Hamdija Čemerlić, Avdo Sućeska, Muhamed Hadžijahić, Adem Handžić, Hasan Sušić, Husein Đozo, Hamid Hadžibegić, Mehmed Mujezinović, Mahmut Traljić, Omer Nakičević, Fejzulah Hadžibajrić, Halid Hadžimulić, Kasim Dobrača. Uposlenici Biblioteke su ponosni na rad i ulogu ovako značajnih imena, koji su svoje znanje i iskustvo utkali u njene akte, rad i organizaciju, ali svjesni i obaveze da ta iskustva slijede u budućem radu i organiziranju, te da sačuvaju sjećanje na ovu plejadu historičara i kulturnih radnika.

Svjesni svega toga, smatrali smo uputnim organizirati kratko prisjećanje na trojicu naših naučnih i kulturnih saradnika, a povodom 130 godina od rođenja Hamdije Kreševljakovića i 100-godišnjice rođenja dr. Muhameda Hadžijahića i hafiza Mahmuda Traljića, koji su dio svog radnog vijeka, iskustva i znanja utkali u temelje ove biblioteke.

Akademik Hamdija Kreševljaković, iako nikada institucionalno nije bio vezan za Biblioteku, cijeli svoj naučni opus oslonio je na fondove i kadrove ove biblioteke. Svojim studijama obogatio je fondove Biblioteke, u kojima se danas čuva 57 različitih naslova knjiga, studija, rasprava, koje je u svojstvu autora potpisao. Ovdje ne govorimo o desetinama radova objavljenih u našoj periodici, koji se, također, čuvaju u Biblioteci. Radeći na pripremi Spomenice 400-te godišnjice Gazi Husrev-begovog vakufa, zajedno sa Džemaludinom Hadžijahićem, pregledao je, prema vlastitom kazivanju, 83 sidžila - protokola

sarajevskog šeriatskog suda, i Kadića Historiju Bosne i Muvekkitovu hroniku, obima preko 11000 rukopisnih folija, kao i brojne druge dokumente. Bez sumnje, bio je prvi istraživač koji je prilikom izrade svojih radova u ovom obimu koristio izvore i građu Biblioteke. Radeći u Medresi odgojio je jednu generaciju naučnika koji će kasnije i sami ostaviti neizbrisiv pečat u razvoju kako Biblioteke, tako i naše historiografije uopće. Nametak Alija u nekrologu povodom Kreševljakovićevog preseljenja na Ahiret 1959. godine, kaže:

„Mislim da je u ovom poslu osobito zadužio sadašnje naše učenjake i publiciste: Hazima Šabanovića, Muhameda Hadžijahića, Seida i Hafiz-Mahmuda Traljića, Aliju Bejtića, Adema Handžića, Mehmeda Mujezinovića i merhum Ahmeda Aličića. I ja ga u ovom poslu smatram svojim poštovanim ustazom”.

Njegova zasluga je što je hadži Mehmed Handžić iz Gazi Husrev-begove medrese, gdje je radio kao profesor, prešao u Biblioteku i udario temelje njenom radu i organizaciji na kojima se razvija sve do danas. Kreševljaković je zajedno sa Džemaludinom Hadžijahićem uradio regeste 1200 dokumenata na osmanskome jeziku, koji su se nalazili u Kadićevoj biblioteci, a danas su dio Arhiva Gazi Husrev-begove biblioteke.

Dr. Muhamed Hadžijahić

Od 1967. pa sve do smrti 1986. godine dr. Muhamed Hadžijahić je bio član Savjeta Biblioteke, a u jednom mandatu i njegov predsjednik.

Njegove zasluge za ustroj i rad Biblioteke su, također, velike i ne daju se iscrpiti u ovako kratkom prisjećanju. Na prvoj sjednici Savjeta održanoj 6. juna 1967. godine inicirao je pokretanje glasila Biblioteke, "makar to bio i bilten, a radi komunikacije sa islamskim svijetom, kao i sa kulturnim i naučnim ustanovama kod nas i u svijetu". Trebalo je gotovo pet godina da ova ideja bude realizirana pokretanjem Anala Gazi Husrev-begove biblioteke.

Kao čovjek od nauke, zajedno s drugima, realizirao je i u prva tri godišta uređivao, te s raznovrsnim priložima obogatio *Anale Gazi Husrev-begove biblioteke*.

U jednom zapisniku Savjeta Biblioteke čitamo i ove njegove preporuke:

- da se u Biblioteci prikupi sve ono što su bosanskohercegovački muslimani izdali, i što je kod nas i u svijetu o nama objavljeno. To je prvi zadatak Gazijine biblioteke, ona treba da preraste u institut, pošto je danas jedina kulturna ustanova bh muslimana,
- te da se izrade registri svih natpisa o muslimanima, kao i registar članaka bh muslimana.

Hafiz Mahmud-ef. Traljić

Kada je u aprilu 1944. godine hadži Mehmed-ef. Handžić, koji je do tada bio glavni bibliotekar Gazi Husrev-begove biblioteke imenovan za redovnog profesora na VIŠT-u na njegovo mjesto prvog bibliotekara (hafizu-l-kutub) postavljen je hafiz Mahmud-ef. Traljić, koji je od tada pa sve do smrti 28. decembra 2002. godine na različite načine ostao vezan za rad Biblioteke. Bio je član Savjeta u svim sazivima sa različitim zaduženjima. Također je bio član redakcije Anala od osnivanja 1972. godine do smrti. Ni jedan broj Anala nije štampan, a da se hafiz Traljić nije javio sa jednim ili više radova. Svi bibliotečki poslovi oko uređenja fondova, načina vođenja inventarskih knjiga, izrade kataloga i ostalog bili su pod njegovim nadzorom i supervizijom. Hafiz Mahmud-ef. Traljić je bio biblioteka koja hoda, bio je sigurna adresa svim onima koji su nešto iz naše kulturne historije istraživali ili htjeli da pišu. Bio je biblioteka u Biblioteci, memorija jednog vremena. Imao sam sreću i čast svjedočiti njegovoj, sistematičnosti i biti njihov student, asistent i saradnik.

Ovih nekoliko napomena o radu Kreševljakovića, Hadžijahića i Traljića u Gazi Husrev-begovoj biblioteci će nam poslužiti samo kao uvod u nešto šire opuse njihovog djelovanja, a koji slijede iz pera uvaženih profesora, kojima se i ovom prilikom zahvaljujemo.